Pokiaľ však išlo o mňa, mali trestanci pochybnosti, pretože som bol jediný, čo nebol zapojený do pokusu o útek. Podrobili ma dôkladnému výsluchu. Ja som im však mohol povedať len to, že ledva som stačil ráno vyjsť z temnice a zbaviť sa zvieracej kazajky, hneď som bol bez akéhokoľvek vysvetlenia odvedený naspäť do temnice. Čiže vonku som pobudol len zopár hodín. To, že som bol považovaný za nenapraviteľného, hovorilo v môj prospech, a tak sa väzni čoskoro začali zhovárať otvorene.

Keď som tam tak ležal a počúval, prvý raz som sa dozvedel o pripravovanom úteku. „Kto nás bonzol?" bola ich jediná otázka a po celú noc sa na ňu snažili nájsť odpoveď. A pretože Cecil Winwood s nimi v temnici nebol, všeobecné podozrenie padlo naňho.

„Ide o jednu vec, chlapi," povedal nakoniec Jack Plachta. „Čoskoro bude ráno a oni nás odtiaľto odvedú a zrúbu do krvi. Prichytili nás pri čine, oblečených. Winwood nás podrazil a udal. Budú nás odtiaľto ťahať jedného za druhým a mlátiť. Je nás štyridsať. Akékoľvek klamstvo by okamžite vyšlo najavo. Takže každý, keď ho pritlačia, povie len pravdu, celú pravdu, nech mu pritom pomáha Boh."

Tak sa stalo, že v tejto neľudskej temnej diere, od jednej podzemnej cely k druhej, štyridsiati odsúdenci na doživotie s ústami vtlačenými medzi mreže si pred Bohom slávnostne sľubovali, že budú hovoriť čistú pravdu.

Veľa osohu zo svojej pravdy však nemali. O deviatej sa dozorcovia, vrahovia platení ctihodnými občanmi, so žalúdkami plnými mäsa a dobre vyspinkaní, do nás pustili. A my nielenže sme nedostali raňajky, ale ani vodu. Pritom domlátený človek ľahko dostane horúčku. Zaujímalo by ma, drahý čitateľ, či si dokážeš aspoň približne predstaviť, ako sa asi cíti zbitý človek, človek, ktorému sa ujde „šľahačka", ako tomu hovoríme my väzni. Nie, nebudem vám tu opisovať podrobnosti. Poviem len toľko, že títo zbití muži ležali v horúčke sedem hodín bez vody.

Dozorcovia prišli o deviatej. Nebolo ich veľa. Nebolo ani treba, aby ich bolo veľa, pretože odomkli vždy len jednu celu. Boli

vyzbrojení poriskami od čakanov – šikovnými nástrojmi na „zdisciplinovanie“ bezmocných ľudí. Celu za celou, jedného po druhom bili a na kašu drvili trestancov. Boli nestranní. Zmlátili ma rovnako ako ostatných. Avšak tým sa to len začalo, bol to len úvod k vypočúvaniu, ktorým musel prejsť každý sám v prítomnosti zverských surovcov platených štátom. Bol to len preddavok, aby každý vedel, čo ho čaká vo vypočúvacej miestnosti.

Už som prešiel všetkými možnými horúcimi peklami väzenského života, ale tým najhorším zo všetkých, oveľa horším než to, čo so mnou hodlajú urobiť onedlho, bolo práve to peklo, ktoré nastalo v temniciach počas nasledujúcich dní.

Dlháň Bill Hodge, tvrdý horal, bol prvým vypočúvaným. Vrátil sa o dve hodiny – či skôr privliekli ho a hodili na kamennú dlážku cely. Potom odviedli Luigiho Polazzu, sanfranciského chuligána, ktorý patril k prvej generácii Talianov narodených v Amerike. Ten sa dozorcom vysmieval, robil na nich grimasy a vyzýval ich, nech si na ňom vylejú svoju zlosť.

Trvalo nejaký čas, kým Dlháň Bill Hodge potlačil ostrú bolesť a mohol rozprávať.

„Ako je to s tým dynamitom?“ pýtal sa. „Kto vie niečo o dynamite?“

Nikto samozrejme nič nevedel, hoci celé vypočúvanie sa krútilo len okolo neho.

O necelé dve hodiny sa vrátil Luigi Polazzo. Vrátil sa ako ruina, bľabotal v delíriu a nevládal odpovedať na žiadnu z otázok, ktorými ho pri ceste chodbou zasypávali tí, ktorí ešte len mali prejsť tým, čím prešiel on, a ktorí sa veľmi túžili dozvedieť, čo tam s ním robili a ako ho vypočúvali.

V priebehu ďalších štyridsiatich ôsmich hodín Luigiho odviedli a vypočúvali ešte dva razy. Potom ho už, ako mumlajúceho imbecila, nechali živoriť v Uličke bláznov. Je pevnej postavy. Ramená má široké, nozdry veľké, hruď klenutú, krv čistú a v Uličke bláznov si bude mrmlať ešte dlho po tom, čo ja odvisnem a uniknem utrpeniu, ktoré poskytujú nápravné ústavy štátu Kalifornia.

Odvádzali jedného chlapa za druhým a jedného za druhým ich prinášali späť ako ruiny, ktoré kvílili a zavýjali v tme. Keď som tam tak ležal a počúval tie náreky, úpenie a nezmyselné bľabotanie pomätených mozgov, zazdalo sa mi, akoby mi to pripomínalo čosi vzdialené, mal som pocit, že som už niekde kedysi sedel na vyvýšenom mieste a ľahostajne a hrdo som počúval podobný stenajúci a nariekajúci zbor. Ako sa dozviete, neskôr sa mi táto spomienka v hlave rozjasnila a zistil som, že tie stony a náreky patria veslujúcim otrokom pripútaným k laviciam a ja ich počúvam zhora, zo zadnej časti starorímskej galéry, na ktorej sa plavím ako vojak. Vtedy som sa ako veliteľ vojenskej jednotky plavil do Alexandrie s úmyslom dostať sa do Jeruzalema... ale to je príbeh, ktorý vám rozpoviem neskôr. Medzitým však...

4. KAPITOLA

Medzitým, po odhalení pokusu o útek z väzenia, hrôza v temnici pokračovala. A počas tých nekonečných hodín čakania som musel stále myslieť na to, že aj ja pôjdem za ostatnými väzňami, že aj ja musím prejsť tým peklom výsluchu ako oni a že ma ako trosku dovlečú späť a hodia na kamennú dlážku mojej cely, ktorá má aj steny z kameňa a dvere zo železa.

Prišli po mňa. Nemilosrdne a surovo, za častých úderov a nadávok ma vliekli, až kým som sa neocitol zoči-voči náčelníkovi Jamiemu a riaditeľovi Athertonovi, ktorí boli obklopení poltuctom štátom najatých a z daní platených zverských dozorcov, postávajúcich v miestnosti a ochotných splniť akýkoľvek príkaz. Neboli však potrební.

„Sadni si," povedal riaditeľ Atherton a ukázal na masívnu stoličku s operadlami.

A ja, zbitý a ubolený, celú noc a celý deň bez vody, zoslabnutý od hladu a bitky, ktorú som dostal na dôvažok po piatich dňoch v temnici a osemdesiatich hodinách v zvieracej kazajke,

utrápený zo svojho nešťastného osudu, vedomý si toho, čo so mnou urobia, lebo som videl, čo urobili s ostatnými – ja, chvejúci sa človek, teraz už úplne zbytočný a bezvýznamný, predtým profesor agronómie v tichom univerzitnom meste, ja som teraz váhal, či mám prijať ponuku, aby som si sadol.

Riaditeľ Atherton bol mohutný a mocný muž. Jeho ruky ma bleskovo uchopili za ramená. V jeho zovretí som bol ako slamka. Ľahko ma zdvihol do vzduchu a hodil rovno na stoličku.

„Tak," povedal, zatiaľ čo ja som ledva lapal dych a potláčal bolesť, „a teraz mi o tom povedz všetko, Standing. Vysyp to – a všetko, ak chceš zostať aspoň trochu zdravý."

„Ja vôbec neviem, čo sa stalo..." začal som.

Ďalej som sa nedostal. Zavrčal a vrhol sa na mňa. Opäť ma zdvihol do vzduchu a hodil na stoličku.

„Nerob sa sprostým, Standing," varoval ma. „Priznaj sa. Kde je ten dynamit?"

„Neviem nič o nijakom dynamite..." zaprotestoval som. Znovu som sa ocitol vo vzduchu a opäť som bol vrazený na stoličku.

Už som prešiel všelijakými druhmi mučenia, ale keď o nich teraz v pokoji svojich posledných dní rozmýšľam, som presvedčený, že nijaké iné mučenie sa nevyrovnalo tomu mučeniu na stoličke. Mojím telom dokázali tú pevnú stoličku zmeniť tak, že to už ani stolička nebola. Priniesli inú stoličku a po čase aj tú rozmlátili. Prinášali ďalšie a nekonečné otázky o dynamite pokračovali.

Keď sa riaditeľ Atherton unavil, vystriedal ho náčelník Jamie. No a toho zasa pri otĺkaní stoličiek mojím telom vystriedal dozorca Monoham. A stále len dynamit a dynamit. „Kde je ten dynamit?" A pritom nijaký dynamit v skutočnosti neexistoval. Namojveru, ku koncu by som bol rád vymenil veľkú časť svojej nesmrteľnej duše za niekoľko libier dynamitu, ku ktorému by som sa mohol priznať.

Neviem už, koľko stoličiek rozbili mojím telom. Nespočetne veľa ráz som omdlel a nakoniec mi to už pripadalo ako strašný

sen. Napoly ma niesli, napoly strkali a vliekli späť do tmy. Keď som sa vo svojej cele prebral, zistil som, že mi tam nastrčili špicľa. Bol to drobný bledý narkoman, odsúdený na kratšiu dobu, schopný všetkého, len aby dostal svoju drogu. Keď som ho spoznal, okamžite som sa priplazil k mreži a zakričal na celú chodbu:

„Chlapi, tu u mňa je špiceľ! Je to Ignác Irvine! Dávajte si pozor na reči!"

Záplava nadávok, ktoré sa v tej chvíli zosypali na jeho hlavu, by otriasla statočnosťou aj odvážnejších, než bol Ignác Irvine. Človeku ho bolo až ľúto, keď ho vystrašeného videl počúvať, ako všetci okolo neho zversky revú, ako mu dolámaní trestanci sľubujú, čo všetko s ním urobia v nasledujúcich rokoch.

Keby boli mali väzni nejaké tajomstvá, prítomnosť nasadeného špicľa v temnici by ich bola umlčala. Ale keďže sa všetci zaprisahali, že budú hovoriť pravdu, hovorili otvorene aj pred Ignácom Irvinom. Jedinou veľkou záhadou bol ten dynamit, o ktorom toho vedeli toľko čo ja. Apelovali na mňa. Prosili ma, že ak viem čokoľvek o tom dynamite, nech to priznám a ušetrím ich ďalšieho utrpenia. Ja som im však mohol povedať len pravdu: o žiadnom dynamite nič neviem.

Prv ako dozorcovia odviedli špicľa z mojej cely, povedal mi jednu vec, ktorá dokazovala, aké je to s tým dynamitom dôležité. Samozrejme som to hneď oznámil ostatným – išlo o to, že v celej väznici sa za celý deň neroztočilo ani jedno koliesko. Tisícky väzňov zostali uzavretí v celách a vyzeralo to, že ani jedna z mnohých väzenských dielní nebude v prevádzke dovtedy, kým sa nenájde nejaký dynamit, ktorý ktosi kdesi vo väznici ukryl.

A vypočúvanie stále pokračovalo. Znova a znova, väzňov jedného po druhom odvliekali a privliekali či prinášali naspäť. Trestanci rozprávali, že riaditeľ Atherton a náčelník Jamie sú už vyčerpaní a že sa navzájom striedajú po dvoch hodinách. Kým jeden spí, druhý vypočúva. Spali oblečení v tej istej miestnosti, kde ničili jedného silného muža za druhým.

A v temných podzemných celách zatiaľ z hodiny na hodinu rástlo naše zúfalstvo z mučenia. Ach, verte mi ako človeku, čo to pozná, že vešanie nie je nič v porovnaní s tým, koľkými spôsobmi možno ničiť živých ľudí tak, aby napriek tomu zostali nažive. Rovnako ako ostatní aj ja som trpel bolesťami a smädom. A navyše som si uvedomoval aj utrpenie ostatných. Už dva roky som patril medzi nenapraviteľných a nervy i mozog sa stali voči vlastnému utrpeniu odolnejšími. Je to strašný pohľad, keď vidíte, ako lámu silného chlapa. A okolo mňa lámali súčasne štyridsať silných chlapov. Chodbami sa neprestajne rozliehali prosby o vodu a temnica sa premenila na miesto šialenstva, kde sa jednostaj ozývali nárekы, bľabotanie a šalenie ľudí v delíriu.

Vari nechápu? Naša pravda, práve pravda, ktorú sme hovorili, bola naším prekliatím. Keď štyridsiati muži hovorili to isté a vo všetkom sa zhodovali, riaditeľ Atherton spolu s náčelníkom Jamiem z toho dokázali vyvodiť len to, že všetky výpovede boli naučenou lžou, ktorú každý z týchto štyridsiatich odrapotal ako papagáj.

Z hľadiska vedenia väznice bola situácia rovnako zúfalá. Ako som sa dozvedel neskôr, väzenská riaditeľská komisia telegraficky zvolala schôdzu svojich členov a do väznice nahnali dve roty štátnej milície.

Panovalo zimné počasie, no a mráz býva niekedy ostrý aj počas kalifornskej zimy. V podzemných celách sme nemali nijaké prikrývky. Uvedomte si, prosím, ako veľmi chladí zmrznutý kameň, keď naň položíte doráňané ľudské telo. Nakoniec nám dali vodu. Dozorcovia s posmechom a nadávkami zaviedli dovnútra požiarnickú hadicu a pustili na nás prúd vody, brali jednu celu za druhou, hodinu za hodinou, kým sa nám v dôsledku prudkého prúdu vody neotvorili všetky rany, kým sme nestáli po kolená vo vode, po ktorej sme predtým blúzniac túžili a ktorú by sme teraz najradšej ani nevideli.

Zvyšok toho, čo sa dialo v temnici, vynechám. Len ešte stručne poznamenám, že nikto z tých štyridsiatich odsúdencov

na doživotie nezostal taký, aký bol. Luigi Polazzo sa už nikdy nespamätal. Dlháň Bill Hodge pomaly strácal duševné zdravie, takže o rok neskôr aj on odišiel živoriť do Uličky bláznov. Aj niekoľko ďalších nasledovalo Hodgea a Polazza. Iní, ktorých fyzická odolnosť bola oslabená, podľahli väzenskej tuberkulóze. Celkom dvadsaťpäť percent z tých štyridsiatich mužov zomrelo v nasledujúcich šiestich rokoch.

Po piatich rokoch samoväzby, keď ma odvážali zo San Quentinu na môj proces, uvidel som Jacka Plachtu. Videl som len veľmi zle, pretože po piatich rokoch pobytu v tme som žmúril oči v slnečnom svite ako netopier; predsa však mi to stačilo, aby ma pri tom pohľade až stislo pri srdci. Zazrel som ho, keď sme prechádzali cez väzenský dvor. Vlasy mu obeleli. Predčasne zostarol. Hrudník mal prepadnutý, tvár strhanú. Ruky sa mu triasli, akoby bol ochrnutý. Tackal sa. Keď ma spoznal, oči sa mu zaliali slzami, pretože aj ja som bol len žalostnou troskou toho, čo kedysi bolo mužom. Teraz som vážil štyridsať kíl. Moje prešedivené vlasy mali päťročnú dĺžku a podobne vyzerala moja brada a fúzy. Aj ja som sa pri chôdzi potácal, takže ma dozorcovia museli viesť cez slnkom zaliatu, oslepujúcu časť väzenského dvora. Len sme na seba s Jackom Plachtom krátko pozreli a napriek našej úbohej podobe sme sa ihneď spoznali.

Muži ako on mávajú isté privilégiá, dokonca aj vo väzení, a preto si dovolil porušiť predpisy a prihovoriť sa mi chrapľavým, roztraseným hlasom.

„Si frajer, Standing," zachrapčal. „Nič si neprezradil."

„Ani som nemal čo prezradiť, Jack," zašepkal som mu – musel som šepkať, pretože po piatich rokoch mlčania som hlas takmer stratil. „Nemyslím si, že nejaký dynamit vôbec existoval."

„Tak to má byť," zachrapčal znova a detsky pokýval hlavou. „Len sa toho drž. Nikdy im nič neprezraď. Si frajer. Patrí ti môj obdiv, Standing. Ty si nikdy nič neprezradil."

Dozorcovia ma viedli ďalej, a to bolo posledný raz, čo som videl Jacka Plachtu. Bolo jasné, že už aj on uveril tomu mýtu o dynamite.